

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหนังสือนิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาไทย
ของเด็กปฐมวัยชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักฐานการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

- 1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 1.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย
- 1.3 หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
- 1.4 จุดหมายของการศึกษาปฐมวัย
- 1.5 คุณลักษณะตามวัย

2. นิทาน

- 2.1 ความหมายของนิทาน
- 2.2 ความสำคัญของนิทาน
- 2.3 ประเภทของนิทาน
- 2.4 ประโยชน์ของการเล่านิทาน

3. พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

- 3.1 ความหมายของภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.2 ความสำคัญของภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.3 ความหมายของการพูด
- 3.4 ความสำคัญของการพูด
- 3.5 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย
- 3.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษา
- 3.7 การสอนภาษาแบบธรรมชาติ และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
- 3.8 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะภาษา สำหรับเด็กปฐมวัย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 3-4)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมทุกด้านตามวัยและวุฒิภาวะ เมื่อกล่าวถึงพัฒนาการเด็กปฐมวัยจะบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุต่ำกว่า 6 ปี

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาของเด็กว่าลักษณะต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมความสามารถในการเรียนรู้ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่า เด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อย่างตนเอง ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กจึงเสมือนหนึ่งแนวทางให้พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กได้เข้าใจธรรมชาติหรือความสามารถของเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาได้ตามศักยภาพจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดในการให้ความสำคัญกับความสามารถตามวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา (Child Center)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับในชีวิตประจำวันการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่น ปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปตามศักยภาพที่มีอยู่นอกจากนี้การเรียนรู้ยังเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น โดยที่คนเรารับรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะเข้ามาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ด้วยตัวเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต สำรวจสิ่งต่างๆรอบตัวมีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบความเป็นจริงของโลกภายนอกด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ขณะเล่นเด็กมีโอกาสนเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด แสดงออกถึงความเป็นตนเองและเรียนรู้ความรู้สึกรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นเสมือนสื่อกลางให้เด็กสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นและกับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรจึงถือว่า “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการประสบการณ์ให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนเติบโตขึ้นมามีคุณลักษณะที่แตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และการพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้เลี้ยงดูเด็กจำเป็นต้องให้ความสำคัญและเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิต ครอบครัว และชุมชนตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เกิดการเรียนรู้และมีความภูมิใจในสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่และสามารถยอมรับผู้อื่นที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข

1.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐาน การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรม ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 หน้า5)

1.3 หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 หน้า 6-8)

เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้น ของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพ บรรลุตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย โดยมีหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย ทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล วิถีชีวิตของเด็กตามบริบทชุมชน สังคม วัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นกิจกรรม และกิจกรรมบูรณาการสาระการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือกันระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการ พัฒนาเด็ก

1.4 จุดหมายของการศึกษาปฐมวัย

จุดหมายของการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทาง ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบ การศึกษาปฐมวัย เด็กจะบรรลุมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และแต่ละช่วงวัยต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย ซึ่งจะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน สัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

1.5 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันท่วงที คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3 – 5 ปี

2. นิทาน

2.1 ความหมายของนิทาน

ความหมายของนิทาน มีหน่วยงาน และนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานไว้ได้ ดังนี้

เกษลดา มานะจุติและ อภิญา มนูญศิลป์ (2544หน้า 1) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องเล่าต่อกัน มาโดยใช้วาจาหรือเล่าโดยแสดงภาพประกอบ หรือการเล่าโดยวัสดุอุปกรณ์ใช้ประเภทต่างๆประกอบก็ได้เช่น หนังสือภาพ หุ่นหรือการใช้คนแสดงบทบาทลีลาเป็นไปตามเนื้อเรื่องของนิทานนั้นๆ แต่เดิมมานิทานถูกเล่าสู่กันและกันด้วยปากสืบกันมาเพื่อ เป็นเครื่องบันเทิงใจในยามว่าง และเพื่อถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธาเลื่อมใสในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดถือของคนแต่ละกลุ่ม

วิไล มาสารัส (2545 หน้า 12) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่นนิทานอีสป นิทานชาดก ในทางคติชนวิทยา ถือว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อๆ กันมา ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่า

ซึ่งนิทานนั้นจะมีทั้งนิทานเล่าปากเปล่า จดจากกัน มาแบบมุขปาฐะและนิทานที่มีการเขียนการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542(2546 หน้า 588) ได้ระบุความหมายของนิทานไว้ว่านิทาน หมายถึงเรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

เกริก ยุ้นพันธ์(2547 หน้า 8) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่าหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกคติสอนใจลงไป

ประคอง นิมมานเหมินทร์(2550หน้า 9)ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องที่เล่ากันต่อๆ มาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทอง ปลาบู่ทอง หรือโสนน้อยเรือนงาม มีการเล่าสู่กันฟังจากปู่ย่าตายายของเรา พ่อแม่ของเรารวมทั้งตัวเราเอง ไปจนถึงลูกหลานเหลนโหลนของเรา เป็นทอดๆ กัน ไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า บางครั้งก็แพร่กระจายจากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่ท้องถิ่นหนึ่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทองอาจมีหลายสำนวนแล้วแต่ความทรงจำ ความเชื่อ อารมณ์ของผู้เล่าและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นจากความหมายของนิทานดังกล่าว

2.2 ความสำคัญของนิทาน

นิทานเป็น สิ่งที่สำคัญต่อชีวิตเด็ก ช่วยให้เด็กมีความสุขให้แก่งคิดและคติสอนใจการจัดประสบการณ์ให้เด็กโดยใช้นิทานเป็นสิ่งจํา เป็นเพราะการเล่านิทาน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของนิทานไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

เกริก ยุ้นพันธ์ (2547 หน้า 55 - 56) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่านิทาน ดังนี้

1. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิด เป็นกันเองกับผู้เล่า
2. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะฟัง ทำให้เขาเกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลาย และสดชื่นแจ่มใส
3. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้นหรือยาวนาน โดยเฉพาะผู้เล่าที่มีความสามารถในการตรึงให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มิขนาดยาว
4. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลาคด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
5. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อน รู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี
6. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้

7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ หรือผู้ฟัง โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ

8. เด็กๆ ผู้ฟังจะได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

9. นิทานช่วยสร้างเสริมจินตนาการที่กว้างไกล ไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง

10. นิทานสามารถช่วยให้เด็กๆ และผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง การออกเสียง การกระดก ลิ้น ตัว ร เรือ และ ล สิ่งได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

วิเชียร เกษประทุม(2550 หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่ามีคุณค่าและมีประโยชน์ ดังนี้

1. นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย

2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลที่ขี้บ่นชอบดุคำ น่าเบื่อหน่ายหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทานที่สนุกๆ ก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิดผู้ใหญ่ ความเกรงกลัวหรือเบื่อหน่ายผู้ใหญ่ลง

3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ

4. นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมพึงประสงค์ให้แก่ผู้ฟังเช่น ให้เชื่อสัตว์ให้เชื่อผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ขยันขันแข็ง เป็นต้น

5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตในหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในสังคมตลอดจนประเพณีค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2550 หน้า 11-16) ได้ระบุถึงความสำคัญ ของนิทานว่า นิทานเป็นสิ่งที่สำคัญ ต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะนอกจากนิทาน จะช่วยให้เด็กๆ มีความสุขสนุกสนานแล้ว ยังเป็น โลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่คอยช่วยถักทอสายใยความรักความฝัน สานสัมพันธ์อันอบอุ่น ความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกของครอบครัว อีกทั้งนิทานยังให้แง่คิดคติสอนใจ และปรัชญาชีวิตอันล้ำลึกแก่เด็ก นิทานมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กดังนี้

1. ช่วยพัฒนาเด็กทางด้านลักษณะชีวิต เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะชีวิตที่ดีผ่านนิทานที่ปรารถนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีเช่น มีคุณธรรมจริยธรรม มีความกล้าหาญ มีความยุติธรรม

2. การพัฒนาเด็กด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่มากในนิทานซึ่งเด็กจะได้รับรู้ถึงบุคลิกภาพที่ดีที่จะช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างดีเช่น ความเชื่อมั่นการรักษาดนความสุภาพอ่อนน้อม ความมีมารยาทที่ดีความเป็นผู้นำ

3. การพัฒนาเด็กด้านความรู้และสติปัญญา

4. การพัฒนาเด็กในด้านทักษะและความสามารถ

5. การพัฒนาเด็กในด้านสุขภาพ นิทานเป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดบทบาท ในด้านสุขภาพให้เกิดแก่เด็ก เพราะเมื่อเด็ก ได้อ่านหรือ ฟังนิทานแล้วจะก่อให้เกิด การเรียนรู้ในการที่จะรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตน

นอกจากนี้ **บวรงามศิริอุดม** (<http://www.sk-hospital.com> สืบค้นเมื่อวันที่ 10/05/2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ที่ได้จากการเล่านิทานว่า

1. ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
2. ให้รู้จักคำ เรียกชื่อสิ่งของต่างๆ จากรูปภาพในนิทาน
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พัฒนาความคิด จินตนาการ
4. ให้ความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก
5. มีความตกลงขบขันให้มีความสุข สนุกสนาน ช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับตนเองกับตัวละคร

2.3 ประเภทของนิทาน

1. ประเภทเทพนิยายหรือปรัมปรา (Fairy tale) เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพดา นางฟ้า เรื่องมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ เป็นความฝันและจินตนาการของผู้แต่ง เรียกหลายอย่างเช่น นิทานมหัศจรรย์ นิทาน บรรพบุรุษ เรื่องราวมักเกี่ยวข้องกับราชสำนัก เจ้าหญิง เจ้าชาย มีแม่มด มียักษ์ สัตว์ประหลาด ตัวละครที่ดีจะเป็นฝ่ายชนะ เช่น เรื่องพรอภัยมณี คาวิ สังข์ทอง พระสุธนมโนห์รา ฯลฯ

2. ประเภทชีวิตจริง (Novella) เป็นเรื่องที่ดำเนินอยู่ในโลกของความจริง มีการบ่งสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีปาฏิหาริย์อิทธิฤทธิ์แต่เป็นไปในลักษณะที่เป็นไปได้ โดยใช้สถานที่ เวลา ตัวละครที่มาจากความจริง เช่น ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี (บางส่วนที่มาจากชีวิตจริงของผู้แต่ง) พระลอ พระรถเมรี พระร่วง ไกรทอง เป็นต้น

3. ประเภทวีรบุรุษ (Hero tale) เป็นเรื่องที่มีหลายตอนขนาดยาว อาจคล้ายชีวิตจริงหรือจินตนาการ เป็นเรื่องเล่าที่กล่าวถึงวีรบุรุษที่ต้องผจญภัยที่มีลักษณะเหมือนมนุษย์ เช่น เรื่อง เฮอรัคิวลีส เซซิอุส และเพอร์ซิอุสของกรีก เป็นต้น

4. ประเภทนิทานประจำถิ่น (Sage) มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่า เคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง บ่งบอกสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมาจากประวัติศาสตร์ อาจเป็นไปได้ทั้งมนุษย์ สัตว์ เทวดา ผี เช่น เรื่อง พระยาพาน พระร่วง เจ้าแม่สร้อยดอกหมาก ตาม่องล่าย ท้าวปาจิตกับนางอรพิม เป็นต้น

5. ประเภทเล่าอธิบายเหตุ (Explanatory tale) เป็นเรื่องอธิบายกำเนิด ความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ กำเนิดของสัตว์ว่าเหตุใดจึงมีรูปร่างลักษณะ ต่าง ๆ กำเนิดของพืช มนุษย์ ดวงดาวต่าง ๆ เป็นต้น เช่น ทำไมจระเข้จึงไม่มีลิ้น กำเนิด ดาวลูกไก่ กำเนิดจันทรคราส เป็นต้น

6. ประเภทเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปราศุการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า แสดงถึงความเชื่อทางศาสนา มี เรื่องของเทพที่เรารู้จักกันดี เช่น เมขลา รามสูร เป็นต้น

7. ประเภทสัตว์ (Animal tale) เป็นเรื่องที่มีสัตว์เป็นตัวเอก โดยจะแสดงให้เห็นความฉลาด และความโง่เขลาของสัตว์ โดยเจตนาจะมุ่งสอนจริยธรรมหรือคตินิยม ซึ่งจัดเป็นเรื่องราวประเภทให้คติสอนใจ เช่น นิทานอีสปและปัญญาจะตันตระ

8. ประเภทมุขตลก (Merry tale) เป็นเรื่องขบขันสันทนาการเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ หรือสัตว์ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความโง่ ความฉลาด การใช้กลวง การแข่งขัน การปลอมแปลง ความเกียจคร้าน เรื่องเพศ การโม้ คนหูหนวก นักบวช พระกับชี ลูกเขยกับแม่ยาย ศรีธนญชัย กระต่ายกับเต่า เป็นต้น

9. ประเภทศาสนา (Religious tale) เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเยซู นักบุญ พระพุทธเจ้า พระสาวก ซึ่งไม่มีในพระไตรปิฎกอยู่หลายเรื่อง ซึ่งทรงสนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

10. ประเภทเรื่องผี เป็นเรื่องเกี่ยวกับผีต่าง ๆ ซึ่งไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดอย่างไร เช่น ผีบ้าบ้องและผีปดกะโหล่งของไทยภาคเหนือ หรือผีที่เป็นคนตายแล้วมาหลอกด้วยรูปร่างวิธีการต่าง ๆ มีผีกอง กอย ฯลฯ

11. ประเภทเข้าแบบ (Formular tale) เป็นเรื่องที่มีโครงเรื่องสำคัญเล่าเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่า และผู้ฟังอาจมีการเล่นเกม แบ่งเป็นนิทานลูกโซ่ เช่น เรื่องตากับยายปลุกถั่วปลุกงาให้หลานเฝ้า นิทาน หลอกผู้ฟัง นิทานไม่รู้จบ เช่น เรื่องการนับจะเล่าเรื่อยไปแต่เปลี่ยนตัวเลข

2.4 ประโยชน์ของการเล่านิทาน

1. นิทานช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างคิดและช่างสังเกต ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างเด็กให้มีความมั่นใจกล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควร ถูกที่และถูกเวลา

2. นิทานทำให้เด็กได้เรียนรู้ด้านภาษา การที่เด็กได้ฟังเสียงที่ได้ยิน จะทำให้รู้จักคำ ความหมายของคำ รู้จักประโยคและความหมายของประโยค เป็นการปูพื้นฐานทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนให้กับเด็ก

3.นิทานกระตุ้นจินตนาการของเด็ก น้ำเสียงที่พ่อแม่เล่านิทานให้เด็กฟังจะช่วยเสริมสร้างจินตนาการ การเล่านิทานบ่อยๆ จะทำให้เด็กได้ฝึกการสร้างสรรค์จินตนาการที่แปลกใหม่กว้างไกล ไร้ขอบเขต

4.นิทานช่วยบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็ก นิทานส่วนใหญ่จะสอดแทรกคุณธรรม ทักษะชีวิตและข้อคิดดีๆ ไว้ในเนื้อเรื่องหรือตอนท้ายของเรื่องทำให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณงามความดี และสิ่งเหล่านี้จะติดตัวลูกไปจนกระทั่งเติบโต

5.นิทานเสริมสร้างสมาธิ ช่วงเวลาของการฟังนิทานเด็กจะตั้งใจฟังอย่างใจจดใจจ่อ หากพ่อแม่เลือกนิทานได้เหมาะสมกับช่วงวัย ก็จะทำให้ลูกเข้าใจเรื่องราวของนิทาน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

6.นิทานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ช่วงเวลาดีๆที่พ่อแม่เล่านิทานให้ลูกฟัง จะเป็นช่วงเวลาแห่งความรักและความอบอุ่นเป็นการเสริมสร้างสายใยความผูกพันอันดีระหว่างพ่อแม่ลูก

3.พัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยจะแตกต่างไปจากวิธีการเรียนรู้ภาษาของผู้ใหญ่เนื่องจากระดับวุฒิภาวะทางสติปัญญาของเด็กยังพัฒนาไม่เต็มที่ เด็กยังไม่สามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ไม่สามารถใช้อวัยวะทุกส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษาได้อย่างเต็มที่ ความสามารถเหล่านี้ขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย และเนื่องจากภาษามีคุณสมบัติที่เป็นนามธรรม จึงต้องใช้สัญลักษณ์พิเศษแทนความหมาย ซึ่งเด็กเล็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการได้ยินได้ฟังการพูดของพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือจากการดำรงชีวิตประจำวันเมื่ออยู่ที่บ้าน จากนั้นเมื่อมาอยู่ในสถานศึกษาเด็กจะเรียนรู้จากครูและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการเลียนแบบเสียงที่ได้ยินจากผู้อื่นก่อนและจะสะสมคำแล้วสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นเอง ด้วยการนำคำที่สะสมไว้มาผสมผสานกันเพื่อเปล่งเสียงออกมา พัฒนาการต่อมาเมื่อเด็กโตขึ้น ก็จะเพิ่มคำเรื่อย ๆ และผูกเป็นประโยคตามขั้นตอนหรือพัฒนาการการเรียนรู้ภาษาของเด็ก อย่างไรก็ตามเพื่อให้เด็กเรียนรู้ภาษาเป็นไปตามพัฒนาการ พ่อแม่ ครูผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดประสบการณ์ทางภาษาให้มีความหมายกับเด็กประกอบกับการแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเด็กจะได้เกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3.1 ความหมายของภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ภาษามีความหมายต่างกันดังนี้ ในแง่ภาษาศาสตร์ ภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดเพื่อสื่อความหมาย ดังนั้นภาษาในประเด็นนี้จึงรวมเอาวิธีการทุกอย่าง ที่ใช้ติดต่อสื่อความหมายหรือเพื่อแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ภาษาจึงหมายถึงการพูด การเขียน การทำท่าทางประกอบ การแสดงสีหน้า และการใช้ภาษาไป เป็นต้น ด้านการศึกษา ภาษาเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ภาษาจึงหมายถึงการติดต่อระเบียบของการติดต่อ สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงแทนความคิดและความเข้าใจในลักษณะของการติดต่อนั้น ๆ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2546 (2546 หน้า 822) ให้ความหมายของภาษาว่า คือ ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความหมายของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความหมายเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม เสี่ยงตัวหนังสือ หรือกิริยาอาการที่สื่อความหมายได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ

ราศี ทองสวัสดิ์ (2546 หน้า 178) ภาษาเป็นสื่อกลางในการตกลง บอกกล่าวทำความเข้าใจระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ช่วยให้เราคิดและวินิจฉัยคุณภาพของสติปัญญา ภาษาเป็นสิ่งที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่และความเจริญของคนในชาติ ภาษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะภาษาเป็นทั้งมวลประสบการณ์ และเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ ถ้าขาดการสื่อสารสาระสำคัญนี้แล้วมนุษย์คงไม่สามารถรวมเป็นสังคมได้ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีอาจที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง แต่จะต้องไปมาหาสู่กัน ต้องรวมเป็นเหล่า ภาษาที่ใช้นั้น จะเป็นเครื่องมือสื่อสารสำคัญและความเข้าใจ สามารถรู้เรื่องกันได้

สรุปได้ว่า ภาษาคือ สื่อกลางในการทำทำความเข้าใจระหว่างบุคคล สามารถรู้เรื่องกันได้ ด้วยท่าทาง สัญลักษณ์ การพูด การเขียน การแสดงสีหน้า ซึ่งรวมเอาวิธีการทุกอย่าง ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกัน ในการติดต่อกัน ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของมนุษย์ให้มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ให้มีความเป็นอยู่เป็นสังคม เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องติดต่อ ฟังพาอาศัยกัน ซึ่งจะต้องใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการทำทำความเข้าใจและรู้เรื่องกันได้

3.2 ความสำคัญของภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกันในสังคม ดังนั้นทุกคนในสังคมจะต้องรู้จักพูดจาสื่อความหมายและใช้ภาษาของตนให้ถูกต้อง ในการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กควรที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับระบบเสียงเป็นสำคัญ ควรเป็นการเตรียมความพร้อมในการสื่อสารให้กับเด็ก โดยเด็กจะเรียนรู้พื้นฐานของภาษาได้อย่างรวดเร็ว จากการจัดกิจกรรมอย่างไม่เป็นทางการ

2.1 เด็กสามารถใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นและเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการทางสังคมขึ้น

2.2 เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นจากภายในจากระบบการคิดโดยระบบของการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป

2.3 ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงไม่ต้องอาศัยการจัดกระทำกับวัตถุจริง ๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการถึงแม้ว่าวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรือเคยพบมาแล้ว เด็กสามารถทำการทดลองในสมอง และทำการได้เร็วกว่าการกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2549 หน้า 214 – 215) ภาษามีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่งช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม เกิดความอบอุ่น เด็กแนวคิดตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้าง เด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมองซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถสร้างจินตนาการถึงวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต เด็กสามารถทำการทดลองให้สมองและทำได้เร็วกว่าการจัดกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

สรุปได้ว่า ภาษามีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการสื่อความหมาย การคิด จินตนาการ การแสดงออก และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเด็กจะต้องมีความพร้อมทางภาษาในด้าน การฟัง อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กันอย่างมีความหมายเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน เป็นไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

3.3 ความหมายของการพูด

มีนักการศึกษาให้นิยามของการพูดไว้ดังนี้

ปานใจ จารุวิช (2548 หน้า 20) ได้กล่าวไว้ว่า การพูดเป็นการเปล่งเสียง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดสอบความคิดของตนเอง แสดงความรู้สึก ซึ่งจัดว่าการพูดเป็นการสื่อสารชนิดหนึ่งของมนุษย์ โดยใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ภาษา อากัปกิริยา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความต้องการของผู้พูดส่งไปสู่ผู้ฟัง

ลักขณา คำก้อน (2553 หน้า 58 อ้างอิงจาก รังสรรค์ จันตะ, 2541) ได้จำกัดความของการพูดว่า การพูด หมายถึง กระบวนการหนึ่งในการสื่อสารของมนุษย์ ผู้พูดจะเป็นผู้ส่งสารอันเป็นเนื้อหาสาระข้อมูล ความรู้ ความต้องการและความคิดเห็นของตนเอง ส่งไปยังผู้ฟังหรือผู้รับสาร เพื่อให้ทราบและเกิดการตอบสนองในขั้นตอนสุดท้าย

กิ่งแก้ว ชินพงษ์ (2553 หน้า 49 อ้างอิงจาก วรรณท์ อักษรพงศ์, 2539) การพูด หมายถึง การสื่อความหมายซึ่งกันและกันในสังคมโดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น เสียง อากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง

สรุปได้ว่า การพูดเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ในการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาในรูปของ น้ำเสียง ถ้อยคำ อากัปกิริยาท่าทาง สีสหน้าแวตาในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อถ่ายทอด หรือบอกเล่า แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือทดสอบความรู้สึกของตน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่น อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจและมีการตอบสนองความต้องการ

3.4 ความสำคัญของการพูด

การพูดและการสนทนามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากทั้งในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน ดังที่นักการศึกษากล่าวไว้ดังนี้

พิชญาดา ธาตุอินจันทร์ (2551 หน้า 18) ได้กล่าวว่า การพูดมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นการสื่อความเข้าใจระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการเทคนิคต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการพูดด้วยการให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ ใหม่ ๆ ด้วยการพูดคำตอบจากคำทายของปริศนาคำทายจะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ สื่อความหมายจากภาพเป็นเรื่องราวได้ ตลอดจนแปลความหมายของคำพูดเป็นประโยค สมบูรณ์ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างถูกต้อง

ศิวพร นิลสุข (2551 หน้า 28) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม การพูดเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้กิจการต่าง ๆ สำเร็จไปด้วยดี เนื่องจากการพูดต้องอาศัยน้ำเสียงเป็นสื่อ การที่ผู้พูดสามารถใช้ระดับเสียงต่าง ๆ กันตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมก็จะช่วยโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังไปในทางที่ผู้พูดมุ่งหมายได้ ง่าย นอกจากนี้ในการพูด ผู้ฟังยังจะได้เห็นสีหน้าท่าทางของผู้พูดเป็นส่วนประกอบ ยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น และการพูดยังสามารถสื่อความหมายได้อย่างรวดเร็วกว่าการสื่อความหมายด้วยวิธีอื่น ๆ

ดวงสมร ศรีไธดำ (2552 หน้า 12) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งใช้ในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็น เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ได้เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย หากผู้เกี่ยวข้องคือพ่อแม่และครู รู้จักวิธีที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดที่เหมาะสมและฝึกบ่อย ๆ ก็จะทำให้เด็กพูดได้อย่างชัดถ้อยชัดคำกล้าแสดงออกทางการพูด รู้จักเรียงลำดับทางการพูดของเรื่องราวก่อนหลังวกไปวกมา ทำให้การสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนถูกต้องชัดเจนขึ้น

จะเห็นว่าการพูดเป็นการส่งข้อมูลออก เพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตลอดเวลา เนื่องจากมนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และการพูดยังมีความสำคัญตลอดไปตราบเท่าที่ผู้คนใช้การฟัง พูด อ่าน และเขียนสื่อความหมายกันอยู่

การพูดเป็นทักษะทางภาษาที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากทักษะการฟัง ใช้เพื่อติดต่อระหว่างตัวเองกับบุคคลอื่น หากจะถามว่าการพูดต้องอาศัยอะไรบ้าง หลายคนคงไม่ลังเลที่จะตอบว่า การพูดต้องมีปาก มีลิ้น มีกล่องเสียง ถ้าจะดูอย่างผิวเผินมีแต่อวัยวะดังกล่าวก็สามารถพูดได้แล้ว แต่หาใช่เช่นนั้นไม่ แท้ที่จริงแล้วการที่เด็กจะพูดได้ก่อนคนอื่น ต้องอาศัยการฟังก่อนและต้องเข้าใจสิ่งที่คนอื่นพูดด้วย ทั้งวิธีการออกเสียงและวิธีใช้ภาษา

3.5 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ภาษาของเด็กในวัยนี้มีความสำคัญมาก เด็กพร้อมที่จะฝึกทักษะทางภาษาทั้งในด้านการรู้คำศัพท์ การออกเสียงคำให้ชัดเจน การใช้ประโยคเพื่อการติดต่อสื่อสาร การบอกชื่อวัตถุ สิ่งของ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น อายุ เพศ โอกาส และสิ่งแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาได้ดีกว่าเด็กชายในระยะแรก แต่อย่างไรก็ตามลักษณะพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามขั้นตอนมีลักษณะเหมือนขั้นบันไดเริ่มตั้งแต่การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความเหลื่อมล้ำเชื่อมสัมพันธ์กันและกัน ไม่แยกกันโดยสิ้นเชิง พัฒนาการทางภาษาขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการทางภาษาขั้นที่สูงขึ้น

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย ครอบคลุมทักษะทางภาษา 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งแต่ละทักษะจะมีพัฒนาการไปตามวัย ดังนี้

1. พัฒนาการด้านการฟัง

การฟังเป็นกระบวนการแรกของการรับรู้ และเป็นตัวจัดประกายให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยวุฒิภาวะ เวลา ความพากเพียร และแรงจูงใจ การพัฒนาการฟังจะเป็นขั้นตอนตามระดับอายุของผู้ฟัง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางภาษาด้านทักษะการฟังของเด็กปฐมวัย

อายุ	พัฒนาการด้านการฟัง
3 ปี – 4 ปี	1. ฟังนิทานสั้น ๆ หนังสือสั้น ๆ หรือเรื่องราวได้อย่างตั้งใจ โดยเฉพาะประเภทเทพนิยาย 2. เข้าใจคำสั่งครู และปฏิบัติตามคำสั่ง ข้างหน้า – ข้างหลัง ข้างบน – ข้างล่าง และข้าง ๆ ได้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อายุ	พัฒนาการด้านการฟัง
3 ปี – 4 ปี	3. ปฏิบัติตามคำสั่งได้ 2 – 3 ขั้นตอน 4. สนใจฟังวิทยุ โทรทัศน์ โดยเฉพาะการฟังละคร
4 ปี – 5 ปี	1. ชอบฟังนิทาน เรื่องสั้น ๆ หรือเรื่องราวและบอกตัวละครที่ชอบได้ โดยเฉพาะประเภทเทพนิยาย เช่น สโนว์ไวท์ ซิลเดอเรลล่า เจ้าหญิงนิทรา ถ้ามีโอกาสได้แสดงบทบาทสมมติตามเรื่อง เด็กจะพอใจมาก 2. ปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อเนื่อง 3 – 4 ขั้นตอน
5 ปี – 6 ปี	1. ชอบฟังเรื่องราว เรื่องสั้นต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และบอกตัวละครที่ชอบได้ 2. มีมารยาทในการฟัง 3. มีสมาธิในการฟังเรื่องที่สนใจ 4. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5. ฟังคำสั่งหลายขั้นตอนที่ไม่เกี่ยวข้องและสามารถปฏิบัติตามได้

ที่มา (จิตาพร เอี่ยมสะอาด, 2548 : 24)

2. พัฒนาการด้านการพูด

พัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กเป็นไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการฟัง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสติปัญญา การส่งเสริม และโอกาสในการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการพัฒนาที่มีกระบวนการต่อเนื่องมาตั้งแต่แรกเกิด โดยเริ่มจากการฟังเสียงรอบตัวและพัฒนาไปถึงขั้นการใช้คำอย่างมีความหมาย มีการใช้ประโยคยาวขึ้น จนกระทั่งเด็กสามารถใช้ประโยคที่ซับซ้อนและมีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นเป็นลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พัฒนาการทางภาษาด้านทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย

อายุ	พัฒนาการด้านการพูด
3 ปี – 4 ปี	1. สนใจภาษาของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะคำแสดง หรือคำอุทานที่ไม่สุภาพแล้วเก็บมาพูด 2. สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องราวสั้น ๆ ได้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อายุ	พัฒนาการด้านการพูด
3 ปี – 4 ปี	3. ตอบคำถามง่าย ๆ ได้ 4. ใช้คำบุพบท บน – ล่าง ได้ 5. พูดเลียนแบบจะพูดประโยคยาวมากขึ้น เช่น “หนูรักคุณครูเท่าฟ้า” 6. บอกชื่อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวได้ 7. ชอบพูดคนเดียวคุยกับเพื่อนในฝัน 8. ตั้งคำถามผู้ใหญ่ว่าอะไร ทำไม
3 ปี – 4 ปี	1. สนใจคำถามเกี่ยวกับการเกิด เช่น “หนูออกมาจากท้องแม่ทางไหน” และยังสนใจเรื่องความตาย เช่น “ทำไมคุณปู่จึงตาย” “คุณปู่ตายแล้วไปอยู่ที่ไหน” “คุณปู่จะทานอาหารอย่างไร” 2. บอกชื่อภาพของสิ่งของที่คุ้นเคยได้ 3. ท่องคำคล้องจองหรือเพลงสั้น ๆ พร้อมกับเคลื่อนไหวได้ 4. บอกความรู้สึก ความต้องการพื้นฐาน เช่น หิว ร้อน เจ็บปวด และปัสสาวะได้ 5. ยังออกเสียงพูดไม่ชัดเจน เช่น ร ล ค ศ
4 ปี – 5 ปี	1. พูดคำคล้องจอง ร้องเพลงสั้น ๆ และทำท่าประกอบได้ 2. สามารถเข้าใจคำถามมากขึ้น 3. สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องราวที่จะพูดเป็นประโยคต่อเนื่องได้ 4. เข้าใจข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดีขึ้น และพูดประโยคที่ซับซ้อนโดยใช้คำต่าง ๆ ได้ 5. บอกชื่อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายหรือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว อยู่ในชุมชนและสังคม รวมทั้งเรียกชื่อวันสำคัญต่าง ๆ ได้ 6. บอกความรู้สึกและความต้องการพื้นฐานได้อย่างมีความหมายมากขึ้น 7. ชักถามสิ่งที่อยู่ในใจด้วยคำถาม อะไร ทำไม อย่างไร และตอบคำถามเหล่านั้นได้ 8. ใช้ภาษาถูกกาลเทศะขึ้น 9. พยายามพูดข้อความยาว ๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการสร้างประโยค เช่น “หนูจะอ่านหนังสือทุกวัน จะได้เก่งเหมือนพ่อ” 10. รู้จักคำประมาณ 3,000 – 6,000 คำ 11. ชอบพูดคำว่า “เพราะว่า...”

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อายุ	พัฒนาการด้านการพูด
5 ปี – 6 ปี	1. ชอบสนทนากับเพื่อนหรือผู้ใหญ่มากกว่าเล่นสิ่งของ 2. มีความสนุกสนานที่ได้สนทนา 3. บอกความต้องการพื้นฐานได้ 4. อธิบายความรู้สึกและความต้องการได้อย่างเป็นเรื่องเป็นราว 5. ใช้ท่าทางประกอบในการเล่าเรื่อง 6. อธิบายภาพและเล่าเรื่องจากภาพได้ 7. เล่านิทานที่เคยได้ยินหรือสิ่งที่พบเห็นได้ 8. ตั้งคำถามถามผู้อื่นว่าอย่างไร 9. ตอบคำถามโดยอาศัยการรับรู้ 10. ซักถามสิ่งที่สงสัยและร่วมอภิปรายหาคำตอบได้ 11. ใช้คำบุพบท สันธานง่าย ได้ เช่น กับ แต่ และ เป็นต้น 12. พูดคำคล้องจอง ร้องเพลง และทำท่าประกอบได้

ที่มา (ชิตาพร เอี่ยมสะอาด, 2548 : 26 – 28)

3. พัฒนาการด้านการอ่าน

ทักษะการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยทารก และเด็กนั้นพร้อมจะอ่านตั้งแต่อายุในวัยเกือบจะแรกเกิด โดยเริ่มด้วยความสนใจในรูปภาพที่เร้าใจ ก่อนเริ่มอ่านอักษรหรืออ่านสัญลักษณ์ ลักษณะการอ่านจะเป็นการอ่านจากสิ่งแวดลอมในชีวิตประจำวันหรืออ่านจากหนังสือภาพแล้วพัฒนาเป็นการอ่านประกอบคำ อ่านพยัญชนะ หรืออ่านประโยคโดยรู้ความหมายมากขึ้นตามลำดับของพัฒนาการเด็ก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พัฒนาการทางภาษาด้านทักษะการอ่านของเด็กปฐมวัย

อายุ	พัฒนาการด้านการอ่าน
3 ปี – 4 ปี	1. สนใจหนังสือที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง 2. เริ่มมีความต้องการที่จะอ่านหนังสือ เช่น หยิบหนังสือมาให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง เปิดดูหนังสือด้วยตนเอง เป็นต้น

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อายุ	พัฒนาการด้านการอ่าน
3 ปี – 4 ปี	1. สนใจหนังสือที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง 2. เริ่มมีความต้องการที่จะอ่านหนังสือ เช่น หยิบหนังสือมาให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง เปิดดูหนังสือด้วยตนเอง เป็นต้น 3. อ่านพยัญชนะได้บ้าง 4. อ่านหนังสือประกอบภาพได้คล่อง แต่จำอักษรไม่ได้ 5. ชอบดูรูปภาพสัตว์เลี้ยง ดอกไม้ 6. อาจรู้จักคำง่าย ๆ (บางคนใช้วิธีท่องจำ บางคนก็จำได้เอง) 7. เปิดและทำทำอ่านหนังสือ
3 ปี – 4 ปี	1. แสดงความสนใจที่จะอ่านด้วยการมองภาพและตัวหนังสือในนิทาน 2. ทำทำอ่านหนังสือโดยอาศัยภาพและความจำ 3. เลือกหนังสือที่ตนสนใจให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง 4. อ่านคำสั้น ๆ ได้โดยอาศัยความจริง 5. จำพยัญชนะได้แม่นยำโดยไม่ต้องใช้ภาพช่วย 6. เริ่มรู้จักตัวสะกดง่าย ๆ 7. ชอบอ่านหนังสือเสียงดังเต็มที่ 8. สนใจหนังสือตัวโต ๆ คำง่าย ๆ
4 ปี – 5 ปี	1. สามารถเข้าใจหนังสือรูปภาพได้รวดเร็ว 2. ชอบหนังสือเกี่ยวกับอนามัย หรือการใช้เหตุผลง่าย ๆ หรือการใช้คำสุภาพ 3. อ่านชื่อตัวเอง ป้ายประกาศ ชื่อขนมที่รับประทานบ่อยได้บ้าง 4. ชอบอ่านโฆษณาในโทรทัศน์ ยี่ห้อรถยนต์ หรือยี่ห้อสินค้าอื่น ๆ
5 ปี – 6 ปี	1. อ่านเป็นจริงเป็นจังขึ้น 2. สนุกกับการอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ 3. อ่านหนังสือรู้ความหมายมากขึ้น 4. เปิดและทำทำอ่านหนังสือโดยอาศัยภาพและความจำ 5. เลือกหนังสือที่ตนสนใจให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง

ที่มา (จิตาพร เอี่ยมสะอาด, 2548 : 29 – 30)

4. พัฒนาการด้านการเขียน

การเขียนของเด็กเริ่มจากการขีดเขียนเส้นที่ไม่มีความหมายจนเป็นตัวอักษรได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ ซึ่งพัฒนาการในการเขียนของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความสนใจ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อตาและสติปัญญา ครูผู้สอนจึงควรเตรียมเด็กให้พร้อมในองค์ประกอบดังกล่าวก่อนที่จะสอนเขียนอย่างเป็นทางการ การสอนนั้นไม่ควรบังคับเด็กเพราะจะทำให้เด็กเกิดความเครียดวิตกกังวลต่อการเขียน ท้ายที่สุดส่งผลให้เด็กเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเขียนจากแรงจูงใจภายในที่จะเขียน แต่ควรให้เขียนเมื่อเด็กต้องการจะเขียน สำคัญที่สุดคือควรเตรียมความพร้อมในการเขียนให้เด็กตามพัฒนาการแต่ละวัย ซึ่งพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัยสรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พัฒนาการทางภาษาด้านทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัย

อายุ	พัฒนาการด้านการเขียน
3 ปี – 4 ปี	1. จำชื่อตัวเองได้ หรืออาจเขียนชื่อตนเองได้ 2. เขียนอักษรได้บางตัว 3. ขีดเขียนตามความสนใจ 4. ชอบวาดภาพระบายสี 5. วาดรูปวงกลมตามแบบได้ 6. คัดลอกตัวอักษรที่เห็นได้ 7. บอกข้อความให้ผู้ใหญ่เขียนได้
4 ปี – 5 ปี	1. เขียนชื่อตนเองได้แต่ตัวอักษรอาจไม่เท่ากัน 2. เขียนพยัญชนะ ตัวเลขได้ แต่อาจไม่เรียงลำดับ 3. เขียนตัวอักษรได้แต่บางที่หัวกลับ หรือสลับตัวอักษร 4. เขียนตามแบบผู้ใหญ่ได้ 5. วาดภาพที่ยากขึ้นได้และภาพมีความสมบูรณ์ขึ้น 6. วาดรูปสี่เหลี่ยมตามแบบและวงกลมเข้าด้วยกันได้ 7. ใช้เชือกร้อยสิ่งของได้ 8. ตัดกระดาษให้อยู่ในแนวระหว่างเส้นสองเส้นได้ 9. ขีดเขียนเป็นลายเส้นคล้ายตัวอักษร
5 ปี – 6 ปี	1. วาดรูปสามเหลี่ยม (Δ) ตามแบบได้ 2. ใช้เชือกร้อยวัสดุตามแบบได้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

อายุ	พัฒนาการด้านการเขียน
5 ปี – 6 ปี	3. ตัดกระดาษตามเส้นได้ 4. เขียนโดยคิดตัวสะกดขึ้นเอง เช่น “ก ข” แทนคำว่ากินข้าว 5. เขียนสะกดคำใกล้เคียงกับวิธีสะกดของผู้ใหญ่ 6. เขียนคำที่คุ้นเคยได้ 7. สื่อความหมายของคำที่เขียนได้มากขึ้น 8. จัดเขียนชื่อตนเอง คำ ข้อความที่ลอกหรือจำมาได้

ทีมา (จิตาพร เอี่ยมสะอาด, 2548 : 31 – 32)

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาเริ่มพัฒนาเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่แรกเกิดแล้วจะพัฒนาการไปตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการตามวัยของเด็ก โดยเริ่มจากการฟังเสียงจากสิ่งรอบตัว แล้วพัฒนาไปสู่คำที่มีความหมาย

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามระดับอายุ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นคือพัฒนาการทางภาษาขั้นต้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขั้นที่สูงขึ้นโดยเริ่มจากทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามลำดับ กล่าวคือพัฒนาการด้านการฟังเป็นฐานข้อมูลไปสู่พัฒนาการด้านการพูด ส่วนการอ่านเป็นฐานข้อมูลไปสู่พัฒนาการด้านการเขียน เป็นต้น

3.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษา

จิตาพร เอี่ยมสะอาด (2548 : 37 – 41) ได้กล่าวถึงทฤษฎีและแนวคิดการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

7.1 ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน

ผู้คิดตั้งทฤษฎีนี้ คือ โมว์เรอร์ (Mowrer) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เขาให้ชื่อทฤษฎีของเขาว่า Autistic Theory หรือ Autism Theory of Speech Acquisition เขาทดลองการสอนพูดกับนก พบว่านกจะเลียนเสียงพูดของคนเฉพาะเสียงหรือคำที่ผู้ฝึกพูดด้วยเวลาที่มันอิ่มหรือหลับไปด้วยความรัก นอกจากนี้คำเหล่านี้ยังทำให้นกเพลิดเพลินและเป็นสุข การที่นกแก้วนกขุนทองสามารถทำเสียงต่าง ๆ ได้หลายอย่างนี้เอง จึงมีบางเสียงที่คล้ายคลึงกับเสียงที่ใช้ในภาษาพูดของมนุษย์ที่แสดงออกถึงความชื่นชมยินดี ดังนั้นเมื่อนกได้ยินเสียงตัวมันเองเปล่งเสียงออกมาคล้ายคลึง

กับเสียงที่นำมาความปิติมาให้ขณะกินอาหารหรือถูกลูบไล้ด้วยความรัก นกจึงเลียนเสียงตามไปด้วย การให้รางวัลอย่างเหมาะสมจะทำให้การเลียนเสียงของนกดีขึ้นจนสามารถพูดเป็นคำเป็นประโยคได้ เช่น “แก้วจ้กินข้าว” เสียงที่เปล่งออกมาจะเป็นลักษณะของการให้รางวัลแก่ตนเอง เขาได้นำหลักจากทฤษฎีมาใช้ในการเรียนรู้ของเด็กในการหัดพูดคำแรก และเชื่อว่าใช้ได้เช่น แม่พูดคำว่า “แม่” หรือ “ลูก” เป็นพัน ๆ ครั้งขณะป้อนข้าว อาบน้ำ เล่น เท่กล่อมให้นอน จึงพบว่าบางครั้งเด็กก็เปล่งเสียง “แม่” ขณะเสียงและยังพูดคำนี้ทำให้เด็กมีความรู้สึกปิติ ปลาบปลื้มก็จะยิ่งพูดซ้ำมากกว่า พยางค์หรือคำอื่นที่ไม่มีความหมายให้จดจำเป็นพิเศษ ด้วยวิธีนี้เองทำให้เด็กพัฒนาถ้อยคำที่ใช้ในภาษามากขึ้น ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับรางวัลที่เด็กจะได้รับจากแม่ ส่วนในแง่ของปัญหาด้านความเข้าใจมักมีผู้กังขานั้น ก็อธิบายได้ว่า ความหมายของเด็กอาจเกิดจากการโยงความสัมพันธ์ เช่น เมื่อแม่พูดว่า “แม่” แม่ก็ปรากฏตัว หรือการให้เข้าใจความหมายคำว่า “ลูก” ด้วยการชี้ให้ดูในกระจก ทฤษฎีนี้เป็น การเรียนรู้การพูดของเด็กที่เกิดจากการเลียนเสียงกัน เนื่องจากความพึงพอใจที่จะทำเช่นนั้น โมว์ เรอร์เชื่อว่าความสามารถในการฟังและความผลิตผลิตจากการได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตัวเองเป็น สิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็ก

7.2 ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้นเกิดขึ้นหลายทาง โดยอาศัยการเลียนแบบซึ่ง อาจเกิดได้จากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง โดยผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลียนแบบในการ พัฒนาภาษาอย่างละเอียด คือ เลวิส (Lewis) เป็นนักภาษาศาสตร์ในปี ค.ศ.1951 กล่าวว่า การ เลียนแบบของเด็กเกิดจากความพอใจและความสนใจของตัวเองเป็นปฐม ปกติช่วงความสนใจของ เด็กนั้นสั้นมาก เพื่อที่จะชดเชยเด็กจึงต้องมีสิ่งเร้าซ้ำ ๆ กัน ซึ่งทำให้เด็กมักพูดซ้ำ ๆ ในระยะของการ เล่นเสียง บางครั้งก็ใช้การเคาะโต๊ะ เคาะจังหวะไปด้วย เมื่อศึกษาถึงกระบวนการเลียนแบบภาษาพูด ก็พบว่าจุดเริ่มต้นเกิดเมื่อพ่อแม่เลียนแบบเด็ก ในระยะเล่นเสียง เช่น เด็กเผชิญกับการพูดซ้ำพยางค์ “แม่” เมื่อเสียงที่เด็กเปล่งออกมานั้นก่อให้เกิดความสนใจ เด็กก็จะกล่าวซ้ำอีก

การฝึกภาษาที่ดীনเด็กควรได้รับการฝึกจนกระทั่งมีคำตอบที่คงที่ มีความต้องการ พูดซ้ำ ๆ เมื่อพ่อแม่มาพูดหยอกล้อด้วยขณะที่เล่นเสียงพ่อแม่ควรใช้ระยะเงียบมาช่วยฝึกด้วย เช่น ช่องว่างระหว่างการทำเสียงอ้อแอ้เด็กจะหยุดเงียบ แม่อาจเร้าความสนใจเด็กใหม่โดยเร้าให้พูด “แม่ ๆ” ถ้าเด็กตอบสนองด้วยการเลียนแบบก็ควรให้ฝึกต่อไป ขึ้นถัดไป คือ การหัดพูดเป็นคำ ในการฝึก ทั้งสองขั้นนี้พ่อแม่จำเป็นต้องเลือกเวลาที่เหมาะสม

7.3 ทฤษฎีนี้อาศัยจากหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูก สร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข โรนัลด์ และคณะ (Rheingold & Others) พบว่าเด็กจะพูดมาก ขึ้นเมื่อให้รางวัลหรือเสริมกำลัง ซึ่ง ทอดด์ (Todd) และเพื่อนร่วมงานก็แสดงให้เห็นว่าการให้รางวัล ทางสังคมทำให้เด็กอายุ 3 เดือนเปล่งเสียงมากขึ้น แต่พบว่าเฉพาะเสียงที่บ่งความปิติยินดี ไม่อาจทำ

ให้เพิ่มการตอบสนองได้ เพราะเขาทดลองใช้เทปบันทึกเสียงแทนคน ปรากฏว่าไม่มีการตอบสนอง ตรงข้ามกับนกแก้วนกขุนทอง ที่สามารถวางเงื่อนไขด้วยงานเสียงหรือเทปก็ได้เด็กนั้นต้องการตอบสนองจากผู้ใหญ่จริง ๆ ดังนั้นเด็กจึงเลียนแบบวิธีการออกเสียงด้วยวิธีนี้ ยิ่งไปกว่านั้นเสียงแม่ ปรากฏควบคุมกับการให้อาหาร ซึ่งจัดเป็นการเสริมกำลังโดยตรงอยู่แล้วก็เท่ากับช่วยให้เด็กพูดมากขึ้น ดังนั้นเด็กที่มีเสียงพูดเหมือนพ่อแม่มาก ก็คือเด็กที่ได้รับการเสริมกำลังมากกว่าเด็กคนอื่นนั่นเอง ยิ่งพ่อแม่ตอบสนองอย่างเต็มอกเต็มใจและร่าเริงเมื่อเด็กพูด “แม่ แม่” มากกว่าเมื่อพูดคำไร้ความหมาย แล้วพยางค์นั้นก็ยิ่งปรากฏบ่อยให้การพูดของเด็ก

7.4 ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory)

ในบางครั้งเด็กจะพูดคำที่ไม่เคยพูดหรือไม่เคยถูกสอนให้พูดมาก่อนเลย แม้แต่ในระยะเล่นเสียงก็มีได้แปลงเสียงที่คล้ายกับคำนั้น จึงสงสัยว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร ซึ่งลิเบอร์แมน (Lieberman) ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการแปลงเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กมักจะจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วยทำนองเดียวกับเด็กหูตึง การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังแล้วพูดซ้ำด้วยตนเอง หรือหัดแปลงเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปากแล้วจึงเรียนรู้คำ

7.5 ทฤษฎีสภาวะติดตัวมาแต่กำเนิด (Innateness Theory)

ชอมสกี (Chomsky) นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันเป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ เขาอธิบายว่าเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition Device) ซึ่งเรียกว่า แอล เอ ดี (L.A.D) เครื่องมือนี้จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายรับข้อมูลทางภาษามาจากประโยคต่าง ๆ เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้กฎต่าง ๆ ทางไวยากรณ์ที่มีใช้ในภาษา กฎทางไวยากรณ์ต่างๆ นี้ คือ ความรู้ในภาษา (Competence) ทฤษฎีนี้มีผู้วิจารณ์มากเพราะไม่ทราบว่ามี แอล เอ ดี อยู่ที่ไหน จึงดูไร้เหตุผล นอกจากนี้การระบุว่า แอล เอ ดี รับเฉพาะข้อมูลทางภาษาโดยไม่พิจารณาสถานการณ์อื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมก็จะผิดธรรมชาติ ในการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กนั้นเด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งระดับเสียง ระดับความหมาย และระดับไวยากรณ์ แต่ความรู้ในภาษาตามทัศนะของชอมสกีนั้น หมายถึงกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์อย่างเดียว และละทิ้งระดับความหมายโดยสิ้นเชิง ทฤษฎีของเขาจึงไม่ได้รับการยอมรับโดยทั่วถึงกัน

สรุปได้ว่า เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการเลียนแบบเสียงจากประสบการณ์ด้านการฟังจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะทำให้พัฒนาการทางภาษามีพัฒนาการขึ้นทั้งนี้เด็กจะจดจำคำพูดที่ตนเองได้ยินซ้ำ ๆ และเป็นคำที่ตนเองมีความสุขหรือเป็นพฤติกรรมในทางบวก เมื่อเด็กได้ยินคำที่ตนเองมีความสุขก็จะจำและเลียนแบบเสียงสามารถพูดออกมาเป็นคำได้

ดังนั้น เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการเรียนรู้ทางสังคม โดยผ่านทางกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัวเด็ก มีแม่แบบที่ดีที่จะให้เด็กได้สังเกตและเลียนแบบการใช้ภาษาจาก

บุคคลแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องโดยผ่านกระบวนการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งต้องอาศัยกลไกจากภายในสมองเกิดการจัดระบบประมวลผล และสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อเรียนรู้ภาษาให้ถูกต้องในบริบทของสังคม ในขณะที่วัยก่อนพันธุ์กรรมก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

มีชัย เอี่ยมจินดา (2546 : 66) กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ภาษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นพูดไม่ชัดหรือพูดจ้อ (Babbling Stage)

ขั้นพูดไม่ชัดหรือพูดจ้อเป็นขั้นตอนที่เด็กสามารถเปล่งเสียงอ้อแอ้ได้ แต่ยังเป็นเสียงที่ไม่มีมีความหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเชื่อมโยงเสียงกับความหมาย (Holophrastic Stage)

เป็นขั้นตอนที่เด็กสามารถเชื่อมโยงกับความหมายได้ โดยทั่วไปรูปแบบภาษาของเด็กในช่วงนี้จะมีลักษณะ 1 คำ เท่ากับ 1 ประโยค

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นผลิตประโยคสองคำ (Two – word Stage)

ขั้นตอนนี้เด็กสามารถผลิตประโยคได้โดยใช้คำหลัก 2 คำ ประโยคที่เด็กสร้างในขั้นตอนนี้จะขาดคำเชื่อม คำขยาย รวมทั้งไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ เช่น “พ่อ – ข้าว” ซึ่งอาจหมายถึง “พ่อกินข้าว” หรือ “พ่อหนูจะกินข้าว”

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสร้างประโยค (Telegraphic Stage)

หลังจากที่เด็กสามารถผลิตประโยค 2 คำได้ ขั้นตอนนี้เด็กสามารถสร้างประโยค 3 คำ 4 คำ 5 คำ หรือยาวกว่านั้นได้ ลักษณะเด่นของประโยคในขั้นตอนนี้ คือ ประโยคจะมีลักษณะเหมือนประโยคที่เราใช้เวลาส่งโทรเลข กล่าวคือ จะประกอบด้วยคำที่มีความหมายหลัก ๆ ส่วนคำที่ทำหน้าที่ประกอบทางไวยากรณ์จะหายไป เช่น

แมว ยืน โต๊ะ (cat stand up table)

นั่น อะไร (What that)

ไม่ นั่ง นั่น (no sit there)

เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็ก ทุกคนจะมีพัฒนาการไปตามขั้นตอนและกระบวนการที่เหมือนกันซึ่งเริ่มจากขั้นตอนที่ง่าย ๆ โดยธรรมชาติ มีการพัฒนาตามอายุ และพัฒนาการ ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เด็กมีทักษะ โดยสอดแทรกในกิจกรรมประจำวันของเด็ก อีกทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่มีอำนาจแก่การเรียนรู้ภาษาของเด็ก บุคคลที่แวดล้อมตัวเด็กจะมีอิทธิพลต่อ

การเรียนรู้ภาษาของเด็กมาก ทั้งนี้ รวมถึงสภาพแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ ล้วนมีผลในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เด็กจะมีพัฒนาการด้านภาษาที่ดี ได้โดยการเรียนรู้ให้เด็กเกิดทักษะทางการฟัง มุ่งสู่พัฒนาการพูด การเขียน และการอ่าน อีกตามลำดับต่อไป

3.7 การสอนภาษาแบบธรรมชาติ และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

1. การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Natural approach)

Krashen และ Terrel (Richard-Amato, 1988) อ้างถึงในอารยา วานิตทิพย์, 2550 : 31 – 32) ได้เสนอแนวคิดทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Natural approach) ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

1.1 เป็นวิธีสอนที่เลียนแบบการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็ก กล่าวคือ จัดประสบการณ์ที่จะสอนให้เด็กได้พบและคุ้นเคยกับภาษาที่ตนเรียนมากที่สุด โดยให้เด็กพบปะและคลุกคลีกับเจ้าของภาษาโดยตรง ครูจะเน้นเรื่องคำศัพท์มากโดยถือว่าการเรียนภาษานั้น คือ การเรียนคำศัพท์ ส่วนไวยากรณ์นั้นเป็นแบบจำกัดความและกฎเกณฑ์ และเนื้อเรื่องที่เรียนมักยึดเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเกณฑ์

1.2 ถือหลักไม่พูดภาษาของเด็กในห้องเรียน ใช้วิธีการออกท่าทาง กริยา และวิธีพูดซ้ำ ๆ และวิธีแลกเปลี่ยนคำถาม คำตอบเพื่อให้ถ้อยคำของครูเป็นที่เข้าใจและเลียนแบบได้

1.3 เน้นภาษาที่พูดเป็นสำคัญ โดยเน้นให้เด็กคุ้นเคยกับแบบของภาษาพูดมากกว่าทักษะอื่น ๆ โดยไม่ได้ยึดความคิดที่ว่าทุกภาษามีแบบโครงสร้างของตนเอง และไม่ได้ใส่ใจการเปรียบเทียบภาษาที่สอนกับภาษาของเด็ก

สรุปได้ว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติ การใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเด็กจะต้องคุ้นเคยกับภาษาได้โดยธรรมชาติ โดยผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ตามความสนใจในการใช้ภาษาในกิจกรรม ซึ่งได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัวในชีวิตประจำวัน เมื่อเด็กใช้ภาษาที่ผิดก็ไม่กล่าวคำหิylexทันที ค่อย ๆ พัฒนาภาษาโดยผ่านกระบวนการด้านต่าง ๆ ตามลำดับ ให้กลมกลืนกับธรรมชาติการเรียนรู้ และกิจกรรมที่เด็กสนใจ

1.ความเข้าใจทางภาษามาก่อนการผลิตภาษา ตัวอย่างเช่น ความเข้าใจในการฟัง (หรือการอ่าน) มาก่อนความสามารถในการพูด (หรือการเขียน) ในขั้นแรก ๆ คือการให้ข้อมูลทางภาษาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ โดยปราศจากการเรียกร้องให้เด็กพูดภาษาเป้าหมาย ดังนั้นจุดเริ่มต้นในการสอนภาษา คือ เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจว่าอะไร คือสิ่งที่ครูพูดกับเขา นับสำคัญ (implication) ของหลักการนี้ คือ

1.1 ครูควรใช้ภาษาเป้าหมายตลอดเวลา

1.2 จุดเน้นของการสื่อสารควรเป็นหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของเด็ก

1.3 ครูควรมีความพยายามอย่างที่สุดตลอดเวลา เพื่อที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจ

2.การผลิตภาษาจะปรากฏออกมาเป็นลำดับขั้น การผลิตคำพูด (และการเขียน) จะปรากฏออกมาตามความก้าวหน้าของกระบวนการรับรู้ เด็กจะไม่ถูกบังคับให้ตอบสนองในภาษาเป้าหมาย (พูดหรือเขียน) ก่อนที่พวกเขาจะพร้อม และเมื่อพวกเขาเริ่มที่จะผลิตภาษาเป็นคำพูด คำพูดของเขามักจะประกอบด้วยคำง่าย ๆ หรือวลีสั้น ๆ

3.ประมวลรายวิชาประกอบด้วยเป้าหมายของการสื่อสาร จุดเน้นของแต่ละกิจกรรมในชั้นเรียนจะถูกจัดตั้งโดยหัวข้อเรื่องไม่ใช่โครงสร้างไวยากรณ์

4.กิจกรรมในชั้นเรียนมีเป้าหมายที่การเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์ความรู้สึก กิจกรรมในชั้นเรียนเน้นที่หัวข้อซึ่งเป็นที่น่าสนใจและตรงประเด็นของเด็ก และส่งเสริมเด็กแสดงความคิด ทักษะ ความปรารถนา อารมณ์และความรู้สึกของพวกเขา สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการรับรู้จะต้องจัดโดยครู กล่าวคือ ลดระดับความวิตกกังวล ไม่ตรึงที่ติดกับครู มนุษย์สัมพันธ์กับเด็กคนอื่น บรรยากาศจะไม่ฟุ่มเฟือยแต่จำเป็น

2. การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The communicative approach)

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นเครื่องมือของการสื่อสาร และเป้าหมายของการสอนภาษาคือการพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งความหมายถึงความสามารถในการใช้ภาษาหรือตีความภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยเป็นความสามารถที่จะได้รู้ว่า เมื่อไรควรพูด และควรจะพูดอะไร กับใคร เมื่อไร ที่ไหน และในลักษณะอย่างไร โดยมีหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้ (อารยา วานิช ทิพย์, 2550 : 33 – 34)

2.1 รู้ว่าเรากำลังทำอะไร แต่ละบทเรียนต้องมีจุดเน้นว่ากำลังเรียนรู้อะไร บทเรียนต้องสามารถตอบคำถามของเด็กได้ว่า “ฉันเรียนเพื่ออะไร และฉันจะเรียนรู้อะไรบ้าง” และในตอนท้ายของทุกบทเรียนควรจะให้เด็กเห็นได้ชัดเจนว่า เขาจะมีความสามารถทำอะไรได้บ้างที่เขาไม่สามารถทำได้ก่อนเรียน และเห็นได้ว่าสิ่งที่เขาเรียนนั้นมีประโยชน์ในการสื่อสาร

2.2 ส่วนรวมทั้งหมดของภาษาสำคัญกว่าส่วนย่อย ๆ ของภาษารวมกัน ความเข้าใจในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เด็กต้องมีความเข้าใจในการใช้ภาษาโดยรวมทั้งหมด ไม่ใช่เข้าใจแต่ละส่วนที่จะนำมาใช้ในการสื่อสาร

2.3 กระบวนการสื่อสารสำคัญเท่ากับรูปแบบของภาษา วิธีที่จะพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการสื่อสารจะต้องใช้วิธีที่เลียนแบบกระบวนการสื่อสารให้มากที่สุด ดังนั้นการฝึกรูปแบบต่าง ๆ ของภาษาก็ควรจะอยู่ภายในขอบเขตของการสื่อสาร กระบวนการที่สามารถรวมเข้าไปในการสอนตามแนวนนี้ได้แก่

2.3.1 การเติมข้อมูลที่หายไป (Information gap) ในชีวิตจริงการสื่อสารจะเกิดขึ้นระหว่างคนสองคน หรือมากกว่านั้น โดยที่ฝ่ายหนึ่งจะรู้บางอย่าง ซึ่งอีกฝ่ายไม่รู้เพราะฉะนั้น จุดประสงค์ของการสื่อสารก็เพื่อเปิดช่องว่างดังกล่าวนี้ เช่น เด็กคนหนึ่งมีภาพท้องถิ่น อีกคนหนึ่งมีภาพเดียวกัน แต่มีบางส่วนของภาพนั้นหายไปไม่ครบถ้วน โดยต้องถามหาข้อมูลจากคนแรก การถามคำถามคำตอบในกรณีนี้ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารที่เป็นจริง และมีความหมายแนวคิดในการฝึกเติมข้อมูลที่หายไปนี้ เป็นรากฐานสำคัญในการสอนภาษาตามแนวสื่อสาร หน้าที่ของครู ก็จะต้องหาสถานการณ์ที่ทำให้ข้อมูลบางตอนหายไป และพยายามชักจูงให้เด็กเติมข้อมูลส่วนที่ขาดหายไปนั้นให้ได้

2.3.2 การให้เลือก (choice) ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือการที่เด็กได้มีการเลือกว่าเขาจะพูดอะไรและจะพูดอย่างไร เด็กควรจะมีสิทธิได้เลือกว่าเขาต้องการจะแสดงความคิดเห็นอะไรออกมาในช่วงนั้น และเลือกรูปแบบภาษาอย่างไรที่เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นเช่นนั้น

2.3.3 ข้อมูลสะท้อนกลับ (feedback) ปัจจัยสำคัญในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ก็คือการประเมินหรือการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ ในชีวิตจริงของคนเราทุกครั้งที่เราพูดกับใครเราย่อมมีจุดมุ่งหมายว่าจะพูดเพื่ออะไร เช่น เพื่อชักชวน เชื่อเชิญ ร้องทุกข์ เป็นต้น ดังนั้นเราจึงย่อมรอฟังผลหรือประเมินผลว่า ความมุ่งหมายของเราจะได้รับการตอบสนองอย่างไร ด้วยการประเมินจากคำพูด คำโต้ตอบของอีกฝ่ายหนึ่ง

2.3.4 การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติ จะต้องให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอ การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของเด็ก ครูมีหน้าที่ช่วยแนะนำ จัดการวางแผน วางขั้นตอนการนำเสนอ บทเรียน การฝึกฝนเพื่อให้เด็กได้สื่อความหมายจริง ๆ

2.3.5 ความผิดพลาดทั้งหลายไม่ใช่ความผิดเสมอไป ในความพยายามที่จะให้เด็กได้สื่อสารกันนั้น บางครั้งเด็กอาจจะทำผิดบ้างในกรณีที่เขายังไม่เคยได้รับการบอกว่าเป็นอย่างไร ในสถานการณ์ที่เขาไม่เคยเรียนหรือฝึกฝนมาก่อน ในกรณีเช่นนี้อย่าถือว่าเด็กทำผิดเพราะเด็กยังไม่มีประสบการณ์ด้านภาษา หรือรู้ถึงความถูกต้องของภาษาในทุกสถานการณ์ เด็กจึงต้องใช้ความรู้ทุกอย่างที่เขามีเพื่อการสื่อสารออกมา ซึ่งอาจถูกบ้างผิดบ้าง ถ้าครูวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เด็กสื่อออกมาซึ่งผิดบ้างนั้น ก็จะมีผลไปทำลายความมั่นใจในการใช้ภาษาของเด็ก แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าครูจะปล่อยให้เด็กพูดผิด ๆ โดยไม่แก้ไขหรือชี้แนะข้อผิดพลาดของเขา ครูควรจะดูว่า ในสถานการณ์ใดที่เด็กทำผิดได้บ้าง ได้ถึงขั้นไหน แก้ไขได้ในขั้นไหน กล่าวคือครูควรจะยืดหยุ่นให้มากต่อข้อผิดพลาดของเด็กในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียน

3.8 แนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะภาษา สำหรับเด็กปฐมวัย

การฟังเป็นทักษะทางภาษาทักษะแรกที่เกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์ทุกคน เพราะเด็กสามารถที่จะรับฟังได้ก่อนทักษะอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา และพัฒนามาจนตลอดต่อเนื่องยาวนานจนถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิ่งแรกที่เด็กสามารถทำได้ คือการฟัง อันเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญทำหน้าที่ในการรับข่าวสารข้อมูลไปสู่การพูด การอ่าน และการเขียนต่อไป แต่สำหรับเด็กปฐมวัย การฝึกให้รู้จักฟังเสียงต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวทั้งเสียงที่มีความหมายและไม่มีความหมาย เช่น เสียงสัตว์ ร้อง เสียงพูด เสียงปรบมือ เสียงในโทรศัพท์ เสียงลมพัด เสียงจากธรรมชาติอื่น ๆ เป็นต้น เป็นการกระตุ้นให้ประสาทสมองทำงาน เด็กจะเริ่มจำเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินเป็นหนทางไปสู่การใช้ความคิดแยกแยะจำแนกประเภทสิ่งที่รับรู้ และพัฒนาเรื่อย ๆ จนเกิดความแม่นยำในการแยกแยะและสามารถพูดสื่อสารได้ในที่สุด ดังนั้นการฝึกให้เด็กเกิดทักษะการฟังและทักษะการพูด ตั้งแต่วัยเด็กจึงเป็นรากฐานของการพัฒนากระบวนการรับรู้ทางความคิด

การส่งเสริมการพูด

การส่งเสริมการพูดที่ดี ควรศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการพูดและแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย สำหรับเด็กปฐมวัยแล้วการส่งเสริมทักษะการพูดมุ่งเพื่อให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยการพูด โดยใช้คำพูดและน้ำเสียงที่เหมาะสมกับกาลเทศะ และโอกาส ให้รู้จักขอบคุณ ขอโทษ ให้พัฒนาความสามารถในการบอกชื่ออธิบายจำแนกสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กพบเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น บอกถึงสิ่งที่เขาเห็น รู้สึก ได้ยิน ได้กลิ่น เป็นต้น และสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความต้องการความรู้สึกของตนเองได้ ซึ่งหลังจากที่ครูได้เข้าใจจุดมุ่งหมายการพูดของเด็กปฐมวัยแล้วก็สามารถพิจารณาเลือกแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดด้วยวิธีการดังนี้ (จิตาพร เอี่ยมสะอาด, 2548 หน้า 205 – 206)

1. อ่านนิทานหรือหนังสือ หรือเปิดเทปให้เด็กฟังบ่อย ๆ เพื่อให้เด็กได้ยินคำศัพท์ให้มากที่สุด เพื่อเก็บสะสมข้อมูลแล้วนำไปใช้สื่อสารออก หรือสื่อความหมายกับผู้อื่นในรูปแบบของการพูด
2. สนทนากับเด็กพร้อมกับแสดงออกทางสีหน้า นั่นคือ ครูควรพูดคุยกับเด็กอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะทำอะไรควรอธิบายให้เด็กฟัง ขณะเดียวกันการพูดคุยควรจะให้สอดคล้องกับสีหน้าท่าทางเพื่อเด็กจะได้เข้าใจความหมายง่ายขึ้น เช่น ครูพูดว่า “ดอกกุหลาบนี้หอมมาก” แต่ครูทำหน้าแหย ๆ เป็นต้น
3. ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กตอบ การกระตุ้นด้วยคำถามชนิดต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กคิดและตอบออกมาในรูปแบบของการพูด ดังนั้นในการจัดกิจกรรมควรใช้คำถามประกอบ เช่น กิจกรรมการเล่นเกมที่ใช้คำถาม ได้แก่ เกมอะไรเอ่ย หรือกิจกรรมการเล่นสมมติเกี่ยวกับการพูด โทรศัพท์ การแสดงละคร เป็นต้น

4. ฝึกพูดในกิจวัตรประจำวัน เช่น ในขณะที่ทำอาหารอธิบายให้เด็กฟังสั้น ๆ ว่ากำลังทำอะไร ทำไมจึงต้องทำ สนทนาซักถามเด็กถึงกิจวัตรที่ทำ เป็นต้น
 5. การเล่าประสบการณ์ ครูควรให้เด็กผลัดกันเปลี่ยนกันเล่าประสบการณ์ของตน โดยครูเป็นผู้ให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กเล่าไม่ได้
 6. การแสดงบทบาทของบุคคลใกล้ชิดในการส่งเสริมทักษะการพูด และเรียนรู้ภาษาพูดได้เร็วหรืออาจแสดงท่าทางประกอบการพูดด้วย
 - 6.1 พูดกับเด็กบ่อย ๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กตอบสนองการพูด และเรียนรู้ภาษาได้เร็วหรืออาจแสดงท่าทางประกอบการพูดด้วย
 - 6.2 ให้รางวัลการสื่อสารของเด็กด้วยรอยยิ้ม การกอดรัด โอบอุ้ม และให้ความใส่ใจ ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เด็กพูดเร็วขึ้น
 - 6.3 แสดงความรักผ่านการสัมผัส ผ่านน้ำเสียง ซึ่งเป็นการส่งผ่านความผูกพันระหว่างกัน กระตุ้นให้มีการพูดคุยในทุกวิถีทาง
 - 6.4 การประสานสายตาระหว่างผู้พูดกับเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กรับทราบถึงความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่และความห่วงใย มีกำลังใจในการพูดสนทนา
 - 6.5 ตอบสนองการพูดของเด็กด้วยความสนใจและตั้งใจฟัง
- อาจกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็ก ครูหรือผู้ดูแลเด็ก โดยการจัดประสบการณ์ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คุ้นเคยกับภาษาในการสื่อสารให้มาก โดยผ่านกระบวนการที่เด็กสนใจ เช่น เพลง คำคล้องจอง การฟังนิทาน และโดยการได้ตอบคำถาม จากครู หรือผู้ดูแลเด็ก ถึงความหมายหรือเนื้อหาสาระในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งลักษณะกิจกรรมเหล่านี้ เป็นการฝึกทักษะการพูดและการฟังไปพร้อม ๆ กัน โดยเริ่มจากคำที่ง่าย ๆ สั้น ๆ ไปสู่ประโยคที่ยาวและมีความหมายที่มากขึ้นจนกระทั่งเด็กสามารถพูดเป็นเรื่องราวด้วยตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางเขวรัตน์สิงหาราโท (2552หน้า 106-107) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.46 / 83.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.6424 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.24 และความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาโดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นางสาวพิชญาดาราตุอินจันทร์ (2550หน้า 44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การใช้นิทานภาพเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย พบว่า การใช้หนังสือนิทานภาพเพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดนักเรียนมีทักษะด้านการฟังและการพูดอยู่ในระดับดีมาก

จันทนา ชูชื่น (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นมือที่มีต่อความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการพูดก่อนการทดลองเท่ากับ 13.83และหลังการทดลองได้เท่ากับ 28.00มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูดทั้งโดยรวมสูงขึ้นอีกทั้งความสามารถด้านการพูดเป็นคำของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.78 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.16 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับความสามารถด้านการพูดเป็นประโยคของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 และหลังการทดลองจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความสามารถด้านการพูดตั้งคำถามของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

กนกอร เพือกจีน (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทานจากภาพที่มีต่อพัฒนาการทางการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2ที่ได้รับจากกิจกรรมการเล่านิทานจากภาพที่มีต่อพัฒนาการทางการพูดมีพัฒนาการทางการพูดสูงขึ้นและมีการพัฒนาทางการพูดสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อนงค์ หมั่นสา (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้หนังสือนิทานพื้นบ้านอีสานที่มีผลต่อพฤติกรรมการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย พบว่า การพัฒนาหนังสือนิทานพื้นบ้านอีสานประกอบภาพของเด็กปฐมวัยมีทั้งหมด 7 เล่ม 7 เรื่อง เป็นหนังสือนิทานบรรยายประกอบภาพ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยกลางกับภาษาอีสาน โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมทุกเรื่องอยู่ในระดับมาก ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานพื้นบ้านอีสานประกอบภาพของเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.76 หรือคิดเป็นร้อยละ 76 ซึ่งแสดงว่าหนังสือนิทานพื้นบ้านอีสานประกอบภาพของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการฟังและการพูดดีขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 76 อีกทั้ง เด็กมีพฤติกรรมการฟังและการพูดหลังการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก